

Prof. dr hab. Małgorzata Schlegel-Zawadzka
Zakład Żywienia Człowieka
Instytut Zdrowia Publicznego
Wydział Nauk o Zdrowiu
Uniwersytet Jagielloński - Collegium Medicum

Kraków 23.06.2019 r.

Recenzja pracy doktorskiej pt.:

**„Wpływ diety semiwegetariańskiej o niskim ładunku glikemicznym ze zwiększoną podażą nienasyconych kwasów tłuszczowych na profil lipidowy pacjentów z hipercholesterolemią rodzinną”
wykonanej przez mgr Katarzynę Jolantę Mironiuk
pod kierunkiem dr hab. Zdzisława Kochana
przedstawionej Radzie Wydziału Nauk o Zdrowiu z Oddziałem Pielęgniarstwa
i Instytutem Medycyny Morskiej i Tropikalnej
Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego**

Podstawą opracowania recenzji zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789) oraz art. 13 Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 3003.65.595. z późn. zm.) było pismo Dziekana Wydziału Nauk o Zdrowiu oOP i IMiT GUM prof. dr hab. Andrzeja Basińskiego (NZA.5000.1.2019).

Ocena wyboru tematu

Wybór tematu jest jak najbardziej na czasie i w pełni uzasadniony. Problem hipercholesterolemii rodzinnej został zauważony w Polsce jako istotny, czego dowodzi umieszczenie tego tematu w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2016-2020. Pierwsza w Polsce Poradnia Hipercholesterolemii Rodzinnej powstała przy Krajowym Centrum Hipercholesterolemii Rodzinnej w Gdańsku. Pod opieką tego Ośrodka jest już ponad 2000 pacjentów. W ocenie pacjentów stosuje się najczęściej zmodyfikowane kryteria The Dutch Lipid Clinic Network i Simon Broome Register, gdyż wydają się one być najbardziej przydatne w ocenie polskiej populacji. Włączanie do terapii interwencji żywieniowych, celem wykazania ich znaczenia nie jest często wykonywane. Fakt ten wynika, ze złożoności pracy z pacjentem i długim czasem obserwacji. Charakter wykonanych przez Doktorantkę badań klasyfikuje je jako badania kliniczne z aktywnym udziałem pacjenta przez okres kilkunastu tygodni (w tym przypadku ostatecznie 27 pacjentów przez 11-16 tyg.). Niewielkie grupy osób

jakie uczestniczą w tego typu badaniach wynikają z reguły z czasochłonności i wymagają od pacjentów zmiany nawyków żywieniowych.

Badanie uzyskało zgodę Niezależnej Komisji Bioetycznej GUM – NKBBN/511/2015.

Badania powyższe są trudne do prowadzenia, gdyż osoby badane proszone są o zmianę swoich upodobań żywieniowych i akceptację nowego sposobu żywienia. Ten problem wystąpił również w tej pracy, gdzie część pacjentów odstąpiła od udziału w badaniu. Pozostaje też pytanie czy liczebność grupy jest wystarczająca czy nie? Do badania wstępnie było zakwalifikowanych przez lekarza 69 pacjentów. W efekcie do końca badania dotrwało ich 27. Najnowsze składane aktualnie europejskie projekty badawcze, w których wykonuje się badania interwencyjne liczą około 20-30 osób (plus grupa porównawcza o podobnej liczebności) w jednym kraju. Podsumowując recenzentka nie ma zastrzeżeń do liczebności grupy i doboru tematu.

Ocena układu pracy

Rozprawa doktorska ma charakter monografii jednotomowej. Liczy ogółem 121 stron maszynopisu. Dysertacja została napisana w swoim układzie w sposób zgodny z ogólnymi wymogami, przyjętymi w tego typu pracach. Składa się z 14 części – rozdziałów obejmujących: wstęp (21 str.) – będący jednocześnie przeglądem piśmiennictwa przybliżającym hipercholesterolemię rodzinną, sposoby jej leczenia i zagadnienia związane z żywieniem; cel pracy (1 str.) – ocena wpływu diety semiwegetariańskiej o niskim ładunku glikemicznym ze zwiększoną podażą nienasyconych kwasów tłuszczowych na profil lipidowy pacjentów z hipercholesterolemią rodzinną wraz z 6 celami szczegółowymi; materiał i metody (3 str.) – opis grupy badanej i zastosowanej interwencji żywieniowej, analizę składu ciała i krwi oraz częstotliwości spożycia; wyniki (55 str.) – zawierają 5 tabel i 40 rycin; dyskusja (4 str.); wnioski – w formie opisowej; streszczenia w języku polskim i angielskim (4 str.); piśmiennictwo (8 str.) - 99 pozycji; spis tabel (1 str.) – 9 tabel; spis rycin (4 str.) – 42 ryciny; wykaz skrótów (3 str.) oraz aneks zawierający kwestionariusze. Proporcje pomiędzy poszczególnymi częściami pracy są w zasadzie prawidłowe. Pewne zastrzeżenie budzi zbyt skąpa dyskusja. Pozostałe uwagi o charakterze redakcyjnym zostaną przedstawione w oddzielnym akapicie. Najważniejsze problemy badawcze, podjęte przez Doktorantkę są wyraźnie zaakcentowane. Jest to ważne, bowiem pomimo jasno sprecyzowanego celu i

konsekwentnego realizowania poszczególnych etapów badań, pracę charakteryzuje wielowątkowość, będąca następstwem analizowania wielu parametrów badawczych.

Reasumując należy jednakże z całą stanowczością podkreślić, że Doktorantka bardzo dobrze poradziła sobie z redakcją poszczególnych części pracy. Treść i forma nie przeszkadzają sobie, a wprost przeciwnie – wzajemnie się uzupełniają.

Bibliografia i znajomość omawianej przez Doktorantkę problematyki

Przedstawiona do oceny dysertacja zawiera bardzo obszerną, obejmującą 99 pozycji bibliografię, która została starannie dobrana i wyselekcjonowana ze zbiorów światowego piśmiennictwa. Większość cytowanych prac, to pozycje zagraniczne uzupełnione wybranymi – istotnymi dla tematu badań, pracami polskojęzycznymi. Warto podkreślić, że około 63% zacytowanych prac pochodzi z lat 2009–2019. Taki dobór piśmiennictwa wskazuje na aktualność podjętej tematyki badawczej, a także na dbałość Doktorantki o zapewnienie sobie szerokiego zakresu najnowszej wiedzy wykorzystanej z powodzeniem w części wstępnej i w dyskusji wyników. Tezę tę potwierdza analiza części teoretycznej pracy, którą należy uznać za ciekawe opracowanie monograficzne tematu.

Niestety do zapisu piśmiennictwa można mieć wiele zastrzeżeń – zapis nie został ujednoczony, stosowana jest różna formuła, są błędy w zapisie nazwisk, stron, stosowanych skrótów – dotyczy to prawie 43% pozycji. Cztery publikacje, które są ujęte w piśmiennictwie Recenzentka nie mogła znaleźć w cytowaniach (54,84,85,86).

Ocena merytoryczna pracy

Doktorantka, poprzez interesująco zredagowaną część teoretyczną, którą należy uznać za ciekawe i zwarte opracowanie monograficzne, wprowadza czytelnika w problem będący przedmiotem Jej dysertacji.

Pewnym niezrozumiałym faktem jest dla recenzentki dlaczego Doktorantka zastosowała do wyliczenia składu diet oprogramowania dietetycznego Aliant (Cambridge Diagnostics), który jest co prawda popularny w pracowniach prywatnych, ale w badaniach naukowych posługujemy się oprogramowaniem i bazami przygotowanymi w oparciu o polskie produkty, które zostały opracowane przez Instytut Żywności i Żywienia. Dodatkowo zalecanym kwestionariuszem, który został opracowany i zwalidowany przez zespół Członków Komitetu Żywności Człowieka

PAN do badania częstości spożycia i wiedzy, a na dodatek posiada pełną dokumentację jest kwestionariusz KOMPAN.

Doktorantka również nie opisała zastosowanej metodyki wyliczania realizacji normy. Fakt ten jest o tyle istotny, że grupa jest bardzo zróżnicowana wiekowo i pod względem płci. Właściwie Jej opis jest znikomy. W opisie grupy nie podano jakie to były rozkłady – skośne czy normalne? Podanie już zakresów i samej mediany wniosłoby do wyjaśnienia bardzo wiele. Przy opisie rycin a w zasadzie to są wykresy wielokrotnie nie podano opisu osi Y (ryc. 3-40). Również nieprawidłowo nastąpiło wprowadzenie do tekstu polskiego saksońskiego zapisu liczbowego podającego kropkę (w Polsce jest to przecinek) – dotyczy to ryciny 41, tabeli w Aneksie. Tekst streszczenia angielskie posiada zapis cyfrowy obowiązujący w Polsce. Pod tabelami nie zostały podane wyjaśnienia a tabela 9 jest w zasadzie niezbyt zrozumiała. W pracy zastosowane pewne nowe sformułowania, które nie zostały wyjaśnione jak np. wytrawny posiłek, nie należy też mylić ciężaru i wagi z masą ciała, kaloryczności i energetyczności diety z wartością energetyczną diety, Napoleon Bonaparte chociaż był mały to jest Francuzem z dużej litery, z przed to jest prawidłowo sprzed. Recenzentka najbardziej żałuje, że Doktorantka nie pokusiła się lepiej zaprezentować wyniki z analizy PCA zmiennych z podziałem na pacjentów przyjmujących farmakoterapię oraz tych, którzy nie stosowali statyn.

Przedstawione uwagi nie mają na celu deprecjonowania przygotowanego opracowania, ale są staraniem, by przy ich publikacji uniknąć niepotrzebnych uwag przyszłych recenzentów, którzy w ocenie pracy mogą skupić się na szczegółach i drobiazgach a nie na idei tego badania. Recenzentka ma nadzieję, że zauważone drobiazgi są łatwe do poprawienia a przyszłe publikacje, które się ukażą będą często cytowane.

Podsumowanie

Uważam, że przedstawiona do oceny praca jest wartościowym opracowaniem, na który składają się: sposób przygotowania i opracowanie teoretyczne tematu, zaplanowanie eksperymentu, przeprowadzenie badań w oparciu nowoczesną metodykę oraz interpretacja uzyskanych wyników badań. Doktorantka wykazała dobre przygotowanie teoretyczne i praktyczne. Uzyskane wyniki badań mają zarówno wartości poznawcze jak i praktyczne i mogą stanowić podstawę do dalszych

badań w tym zakresie. Stwierdzam, że mgr Katarzyna Jolanta Mironiuk zrealizowała założony cel pracy, odpowiadając na wszystkie pytania w nim zamieszczone. Pracę oceniam wysoko pod względem merytorycznym, zarówno biorąc pod uwagę rangę analizowanego problemu, jak i umiejętności związane z przygotowaniem i realizacją tak obszernych badań, a także interpretacją wyników badań. Zawarte w recenzji uwagi mają charakter głównie redakcyjny i nie mają wpływu na ocenę końcową przedstawionej do recenzji pracy doktorskiej.

W konkluzji stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Katarzyny Jolanty Mironiuk **Wpływ diety semiwegetariańskiej o niskim ładunku glikemicznym ze zwiększoną podażą nienasyconych kwasów tłuszczowych na profil lipidowy pacjentów z hipercholesterolemią rodzinną** odpowiada warunkom stawianym pracom na stopień doktora nauk o zdrowiu.

W związku z powyższym wnoszę do Wysokiej Rady Wydziału Nauk o Zdrowiu z Oddziałem Pielęgniarstwa i Instytutem Medycyny Morskiej i Tropikalnej Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego o dopuszczenie mgr Katarzynę Jolantę Mironiuk do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

prof. dr hab. n. farm. Małgorzata Schlegel-Zawadzka